

Duchovné zamyslenie

na 2. nedeľu v cezročnom období,

16. januára 2022

Milí priatelia,
drahí bratia a sestry!

Grécky epický básnik Homér vo svojej *Illiade* vložil do Achillových úst tieto slová: „Bridí sa mi ten, kto ako brány Hádu iné skrýva v srdci a iné hovorí“. Tieto slová 4. 12. 2021 citoval pápež František v Aténach, pri svojej pastoračnej návšteve Grécka. V gréckej mytológii bol Hádes boh podsvetia, ktorý s trojhľavým psom strážil vstup do ríše mŕtvych. Túžba ľudí po jednote vypovedaného slova s neviditeľným myslením, oddávna patrí medzi vzácnu etickú a mravnú kategóriu, ktorú voláme úprimnosť. Táto cnosť je opakom falošnosti a pretvácky. Jednota v oblasti vnútorného presvedčenia a vonkajšieho konania patrí medzi ideál prepojenia viery s každodenným životom.

Božie slovo v dnešnom *evanjeliu* (Jn 2, 1-11) zachytáva Ježiša na svadbe v Káne Galilejskej. Evanjelista píše: „*Jeho matka povedala obsluhujúcim: 'Urobte všetko, čo vám povie!'*“ (Jn 2, 5). Krásny súlad medzi myslením a slovom vidíme v postoji Ježišovej matky. Ona verí, že je v moci jej Syna vyriešiť nepríjemnú situáciu, a preto vyžaduje poslúchnuť ho.

Udalosť premenenia vody na víno v Káne Galilejskej je prvým Ježišovým zázrakom, ktorý opisuje evanjelium. Zároveň popri príchode troch učencov z Východu a krstu Krista v Jordáne, patrí medzi trojicu udalostí *epifánie*, čiže *zjavenia* Ježišovho Božstva. V Starom zákone sa názov Kána opisuje len raz. Je to v Knihe Jozue, v kontexte vymedzenia územia pre kmeň Aserových synov (porov. Joz 19, 28). V Novom zákone o nej píše iba evanjelista sv. Ján, ktorý ju spomína trikrát. Prvá správa je o svadbe v Káne (porov. Jn 2, 1-11), druhá je z uzdravenia syna kráľovského úradníka (porov. Jn 4, 46-54) a tretia hovorí, že učeník Natanael bol z Kány Galilejskej (porov. Jn 21, 2).

Z biblických prameňov nie je jednoznačné, kde sa Kána presne nachádzala. Existujú štyri mienky. Podľa nich je to dnešná Kefr Kenna alebo Chorbat Kana či Ajn Káná. Všetky sa nachádzajú v Izraeli. Štvrtá možnosť označuje dedinu Káná v Libanone, čo je určite milé libanonským kresťanom, ale aj najmenej pravdepodobné. Najpravdepodobnejšia možnosť je prvá, teda Kefr Kenna ležiaca neďaleko Nazaretu (porov. bibl. poznámku k Jn 2, 1).

Kráľ Herodes Veľký vo svojom závete zanechal, ako má byť po jeho smrti kráľovstvo rozdelené medzi jeho troch žijúcich synov. Takto v r. 4. pred Kr. Archelaos dostal Judsko, Samáriu a Idumeju, Filip nežidovskú oblasť na sever a východ od Genezaretského jazera a Antipasovi pripadla Galilea a Perea. Herodesovu vôľu potvrdil aj cisár Augustus, ale jeho synom odobral kráľovský titul. Všetci traja tetrarchovia sa správali ako helenistickí panovníci, čo vyhovovalo hlavne nežidovskému obyvateľstvu. Najmä v Judsku, kde žila prevažne židovská populácia, boli s Archelaosom veľmi nespokojní. Pre vzbury ho v r. 6. po Kr. cisár Augustus zosadil, čím sa Judsko až do r. 66. po Kr. stalo provinciou rímskeho prokurátora sídliaceho v Cézarei. Malou výnimkou bolo, keď cisár Caligula, po Pontiovi Pilátovi, ktorý Judsko spravoval v r. 26-36, vymenoval za kráľa tohto územia Herodesovho vnuka Herodesa Agrippu I., ktorý vládol v r. 37 - 44 po Kr. Spravovanie Palestíny rímskymi prokurátormi nebolo najšťastnejšie. Najmä z náboženských príčin bolo zdrojom častých vzbúr a povstaní.

V dávnej minulosti obsadili Galilejské územie synovia praotca Jakuba, známeho aj pod menom Izrael. Boli to Aser, Zabulon, Isachar a Neftali. Severnú časť pri Fenícii a Sýrii nazval prorok Izaiáš: „*Galileou pohanov*“ a „*temným krajom smrti*“ (porov. Iz 8, 23; 9, 1; Mt 4,15-16), lebo v nej bývalo prevažne pohanské obyvateľstvo. V Ježišovej dobe náboženski predstavitelia v Jeruzaleme s Galilejčanmi pohrdali, nakoľko ich považovali za zaostalých dedinčanov a za takého pokladali aj Ježiša z Nazaretu (porov. Jn 7, 52). Galilejská oblasť sa nachádzala na severe Palestíny, na západ od Genezaretského jazera, ktoré sa na starých mapách volá aj Galilejské alebo Tiberiadské more. Na území Galilei sa nachádzali Korozaim, Kafarnaum, Magdala, Kána, Tiberias, Nain, Nazaret, aj hora Tábor. Mnohé z týchto miest sa spomínajú v evanjeliách v súvislosti s Ježišom, ktorý v Nazarete prežil celý život až do verejného účinkovania, kedy sa zdržiaval prevažne v Kafarnaume. Z Galilei pochádzali alebo aspoň tam bývali aj jeho apoštoli. Zvláštnosť tvorí mesto Tiberias, ležiace neďaleko Genezaretského jazera. Mesto bolo Herodesom Antipasom ľúbivo pomenované na počesť cisára Tibéria. Bolo to typické helenistické mesto, s pohanskou architektúrou, ktorému sa zbožní Židia vyhýbali, aby sa nábožensky nepoškvrnili. Nie je známe, že by Ježiš niekedy do tohto mesta vkročil. Na konci 2. stor. po Kr. Tiberias už vlastnilo chýrečnú rabínsku školu. Z nej pochádza tiberiadsky systém masoretských poznámok, ktoré presnejšie, ako masora babylonská, označovali v hebrejskom texte samohlásky. Galilea bola centrom aj politického odboja voči Rímu, najmä cez hnutie *zelótov*, hebr. *kanai*, gr. *zelotés – horlivec*. Boli to v podstate náboženski fanatici, ktorí spočiatku horlili za čistotu Zákona. Azda pod vplyvom Teodasa a Júdu Galilejského (porov. Sk 5, 36-37) opustili farizejov a stali sa politickou stranou s výraznými prvkami nacionalizmu a extrémizmu. Židovský kňaz a historik Jozef Flavius v *Židovskej vojne* zaznamenal, že sa v pevnosti Masada pri Mŕtvom mori, ktorú dal postaviť Herodes Veľký, navzájom v r. 73 po Kr. radšej pozabijalo 960 Sicariov, čiže zelótskych vzbúrencov, aby živí nepadli do rúk Rimanov. Niektorí archeológovia a vedci to však spochybňujú, až úplne odmietajú. Podobnú smrť si zvolila aj partizánska brigáda Majstra Jána Husa v r. 1945 na Vysočine v Čechách, aby živá nepadla do rúk Nemcov, ale to som odbočil. Apoštola Šimona nazýva Lukáš gr. *Horlivec* (porov. Lk 6, 15), Matúš a Marek zasa hebr. *Kananejský* (porov. Mt 10, 4; Mk 3, 18). Pravdepodobne ho tak Ježiš nazval pre apoštolské nadšenie a povahovú horlivosť a nie príslušnosť k náboženským extrémistom.

Ruský spisovateľ Fjodor M. Dostojevskij bol tak hlboko fascinovaný svadobným príbehom v Káne, že ho zakomponoval do svojho románu *Bratia Karamazovci*. V ňom sa v rakve ležiaci starý mních Zosima, mladému Aljošovi vo sne zjavil živý a ten ho videl medzi hosťami na svadbe v Káne. Aljoša bol z pohľadu na Krista vystrašený. Starec ho upokojoval: „Neboj sa Ho! Je strašný svojím majestádom pred nami, je hrozný svojou vznešenosťou, ale je nekonečne milosrdný. Z lásky sa nám prispôbil a veselí sa s nami, premieňa vodu na víno, aby sa neprerušila radosť hostí, čaká na nových hostí, ustavične pozýva ďalších, a to na večné veky. Pozri, nesú nové víno, vidíš, nesú nádoby.“ Posolstvo tohto príbehu je: „Kto miluje ľudí, ten miluje aj ich radosť, lebo bez radosti sa nedá žiť.“ Dostojevskij nebol teológ, ale ako excelentný literát to dokázal vyjadriť duchovne veľmi hlboko a múdro. Ježiš prvým zázrakom naznačil, že naše pochybnosti, smútok, nešťastia, neúspechy, slabosti, starosti, bolesti, prehry a sklamania má moc denno-denne meniť na *víno radosti*.

Milí priatelia, biskup sv. Augustín hovorí: „Boh nehľadá u teba slová, ale srdce.“ Tam, kde je „víno lásky“, je aj pravá *Kána* s Ježišom uprostred. **Štefan Kováč Adamov**

